

PROGRAMA D'ACOMPANYAMENT A L'ESCOLARITAT I MILLORA DE L'ÈXIT ESCOLAR

**Informe elaborat per la Delegació d'Educació i TIC de la Diputació de
Barcelona, per a la jornada del XVIII Fòrum Local d'Educació, celebrada a
Martorell el 10 de febrer de 2012**

Barcelona, gener de 2012

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Coneixement
i Noves Tecnologies**

ÍNDEX

Polítiques locals d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar	3
Principis d'actuació	4
Dimensions clau	4
Àmbits de provisió de les polítiques d'acompanyament a l'escolaritat	6
Plans locals i intermunicipals d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar	11
Documents de referència	17

POLÍTIQUES LOCALS D'ACOMPANYAMENT A L'ESCOLARITAT I MILLORA DE L'ÈXIT ESCOLAR

El fracàs escolar és un fenomen complex i el resultat d'un procés acumulatiu que es construeix durant la trajectòria escolar de l'alumne. Les seves causes estan configurades en un sistema de variables que interaccionen a diferents nivells: variables psicològiques (cognitives i psicoafectives) socioculturals (context familiar i social) i institucionals (context dels centres escolars, currículum, recursos i mètodes d'ensenyament) (Marchesi, 2004). En els últims anys els canvis socials han incidit de forma rellevant en el fenomen, han augmentat les vulnerabilitats socials que pateixen els nens i joves, aquestes afecten al desenvolupament del seu procés d'escolarització, creen tensions en l'àmbit escolar i influeixen els seus resultats educatius.

Davant d'aquesta complexitat, les polítiques per combatre el fracàs escolar, l'abandonament prematur o la baixa qualificació han d'implicar al conjunt d'agents i àmbits involucrats en el procés educatiu dels infants i joves: centres educatius, famílies, comunitat i entorn . Des d'aquesta perspectiva les polítiques de proximitat son una important eina per enfrontar els reptes i problemàtiques educatives que generen la complexitat i la diversitat, especialment l'associada a les variables socioculturals. La proximitat de les polítiques locals aporta el coneixement de les necessitats i dels recursos específics d'un territori, així com permeten establir vincles entre els actors i articular els temps i els recursos per establir estratègies de resposta mes adaptades de forma global i integrada.

L'Acompanyament a l'escolaritat es una política local que vol articular els vincles entre l'escola i els temps i els agents educatius fora escola, amb l'objectiu de la millora educativa. Des d'aquesta perspectiva cal reforçar les actuacions preventives i de promoció i enfortir els lligams en l'entorn familiar, social i comunitari que garanteixi un coixí adient pel desenvolupament educatiu i psicosocial dels infants. S'han d'abordar els determinants “extraescolars” que poden condicionar els resultats educatius en tota la trajectòria educativa dels infants i joves implicant l'entorn i el territori, establint ponts entre escola i el temps fora escola, enfortint els seus vincles i la seva continuïtat i proveint de serveis educatius mes enllà del centre escolar. La finalitat es acompanyar els processos i actuar en les situacions de dificultat promocionant els recursos personals i socials dels infants i joves.

*Les polítiques d'acompanyament son polítiques públiques de caràcter local, planificades i gestionades des del coneixement del territori i amb la col·laboració dels seus agents educatius i socials, basades en el seguiment i suport dels infants i adolescents d'un municipi amb la finalitat de promoure l'èxit escolar per a tothom... Son per tant polítiques inclusives i de compensació de desigualtats i han de ser liderades pels ajuntaments en col·laboració amb altres sectors.*¹

Les polítiques d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar pretenen incidir sobre els diferents factors i variables que condicionen l'èxit escolar i impulsar en els territoris el major ventall possible d'estratègies d'acompanyament per a la millora educativa i de l'èxit escolar.

Quant més integrals i àmplies siguin les actuacions per impactar en la varietat de factors que condicionen l'èxit escolar, majors serà la capacitat per modificar les trajectòries dels infants i joves i d'avançar en una **educació inclusiva i de qualitat**.

¹ Marí-Klose, M. [coo.], Gómez-Granell, C. [coo.], Claveria, S. [col.], Muñoz, A. [col.], Sánchez, L. [col.], Bosch, C. [ep.] (2010) **Acompanyament a l'escolaritat: Pautes per a un model local de referència**. Àrea d'Educació. Gerència de Serveis d'Educació. Diputació de Barcelona. Àrea de Presidència. Direcció de Comunicació

PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

Coresponsabilitat entre l'Administració Educativa i l'Administració Local, i entre els diferents agents del territori. La coresponsabilitat respon a una nova forma d'afrontar la complexitat de la realitat social i als nous reptes educatius que planteja aquesta, de forma col·lectiva i amb una responsabilitat compartida per les administracions i tots els agents educatius implicats; les respostes educatives es plantegen de forma conjunta i col·lectiva, cadascú des del seu àmbit de responsabilitat. La col·laboració entre institucions i la creació d'espais i acords per fer-ho possible es imprescindible per l'impuls d'aquestes polítiques.

Transversalitat de les polítiques municipals i per tant sustentades en un acord polític de base entre les àrees municipals d'educació, serveis socials, joventut, promoció econòmica i salut, per tirar endavant un projecte consensuat entorn a objectius compartits. El lideratge es porta en la majoria d'ocasions des de la regidoria d'educació però pot recaure en altres regidories, segons sigui l'organització interna de l'ajuntament.

La transversalitat es concreta en un treball basat en el coneixement, en compartir visions, informació, objectius i en la coordinació de professionals, serveis i accions, evitant duplicitats i inhibicions. La intenció es optimitzar recursos disponibles i consolidar complementarietats i sinergies quan s'actua sobre el mateix problema o subjecte.

Proximitat en el coneixement de les necessitats del territori que ha de guiar la planificació, disseny, execució i avaluació de programes i serveis adequats a la realitat local.

Proactivitat per donar respostes de prevenció i promoció enfront a polítiques només de tipus reactiu davant les problemàtiques o mancances

Integralitat en la visió de les necessitats dels infants i joves i en les intervencions dels diferents professionals per donar resposta a les mateixes, la qual cosa implica la integració de serveis i treball interprofessional

Treball en xarxa com a estratègia de concreció de la coresponsabilitat i del treball integrat entre els agents educatius del territori: Administració educativa i local, centres i serveis educatius, professionals dels serveis locals, famílies, entitats

Per la concreció del treball en xarxa cal la dotació d'espais de treball conjunt entre els membres de la comunitat educativa que permeti generar les sinèrgies que garanteixin l'apropament de cultures de treball sectorials, la creació de visions conjuntes interprofessionals, el compartir i intercanviar coneixement i metodologies i la creació de visions integrals que facilitin l'adopció de respostes integrades per millorar l'eficàcia i l'optimització de les intervencions.

DIMENSIONS CLAU

El concepte d'acompanyament a l'escolaritat connecta amb un aspecte estratègic de les polítiques inclusives, remet a un "caminar per a construir plegats", de les institucions, dels professionals amb els infants, joves i amb les famílies, en la construcció d'un procés d'escolarització en positiu que permeti l'assoliment d'uns bons resultats. En la construcció d'aquest procés es necessari abordar aquells factors del fora escola que afecten al desenvolupament de les trajectòries educatives, reforçant els vincles entre l'escola i el fora escola i disminuint la incidència dels aspectes psicosocials.

Si *acompanyament* fa referència a l'estratègia, a que el procés serà *acompanyat*, "la millora de l'èxit escolar" apel·la a la finalitat d'allò que es vol obtenir, **millorar els resultats educatius**, en dos sentits, quant a la qualitat de l'atenció educativa que reben els infants i joves i quant als resultats que aquests obtindran durant la seva escolarització.

Especialment s'ha d'incidir per apropar els resultats de la població amb més desavantatge i en risc de desconnectar-se de l'escolaritat, als de la població en general per garantir les igualtats d'oportunitats posteriors.

La millora educativa es pot abordar, incidint des de diferents perspectives que alhora estan vinculades a les variables implicades en les causes del fracàs escolar.

- en la millora dels resultats
- en la millora de l'equitat educativa
- en la millora de la trajectòria o el procés de transició educativa
- en l'impacte educatiu integral

En base a l'exposat tres són les dimensions que fonamenten les polítiques d'acompanyament:

a.- Equitat

Promoció de l'equitat i garantia de l'equilibri entre **equitat, eficiència i excel·lència: equitat en l'accés a l'escolaritat**, al llarg dels **procés** educatiu dels infants i joves i en els **resultats**, per tal de compensar situacions de desavantatge i per fer efectiva la igualtat d'oportunitats.

Afavorir l'equitat en l'accés, el procés i els resultats educatius implica desenvolupar actuacions compensatòries de lluita contra l'exclusió en el marc de polítiques inclusives i preventives, així com garantir la qualitat educativa.

- equitat en l'accés i en l'escolarització equilibrada: lluita contra la segregació, suport als processos d'escolaritat (OME)
- equitat en el procés: suport a situacions de més vulnerabilitat, accés a l'educació no formal
- equitat en els resultats: garantir una bona educació en tots els grups socials

b.- Capital social de famílies i entorn

Incrementar el capital social de les famílies i de l'entorn social del territori implica enfortir els vincles i xarxes socials dels infants i les seves famílies per tal que repercuteixin en experiències positives en la seva socialització, pel seu desenvolupament afectiu i d'aprenentatges. La promoció del capital social permet també compensar els efectes negatius de les ruptures o situacions de vulnerabilitat i augmenta l'adhesió educativa prevenint la desafecció i l'abandonament.

Un aspecte important del capital social i cultural de les famílies són les seves pràctiques i estils educatius així com els recursos per fer seguiment i acompanyar el processos d'aprenentatge dels fills. Aquests aspectes repercuteixen directament en les expectatives del fill en l'educació i correlacionen amb els seus resultats educatius. Aspectes a potenciar:

- promoure temps i espais on compartir experiències d'aprenentatge i socialització que reforcin els vincles intergeneracionals
- establir una xarxa de serveis per acompanyar i compensar efectes negatius que puguin reduir el dèficit de capital social producte de situacions de ruptura o dificultats (ruptura de parelles, migració, dificultats conciliació temps familiar i laboral).

c.- Cicle de vida

Aquesta dimensió incorpora una visió de la intervenció des d'una **perspectiva longitudinal i de procés**, que posa èmfasi en la prevenció i en l'enfocament en els moments de transicions educatives i vitals on es poden produir mes riscos.

La perspectiva del cicle de vida permet identificar episodis i etapes de vida on es concentren situacions de canvi i de vulnerabilitat mes gran i que poden produir-se en diferents àmbits, educació, treball, salut, habitatge, integració social, etc., així com respon a una lògica de desenvolupament de la persona en les diferents etapes de la seva vida que comporta diferents característiques i necessitats a tenir en compte en les intervencions. Des d'aquesta perspectiva del cicle de vida, la prestació de serveis tant preventius com d'atenció es plantegen de forma integral i els professionals de diferents àrees s'han de coordinar per evitar fer un intervenció fragmentada. Implica un treball centrat en les necessitats de l'usuari, com a fórmula per fer front als riscos de vulnerabilitat en la infància i l'adolescència. L'atenció a infant i joves s'ha d'articular per acompanyar-los especialment en els processos de transició tant educativa com vital, per exemple de la primària a la secundària, de la formació al món del treball o en situacions de ruptura familiar o migració que suposa una readaptació del subjecte.

La perspectiva del cicle de vida implica **adaptar els dispositius d'intervenció en clau d'acompanyament educatiu** i no multiplicar i diversificar prestacions o ajudes puntuals al problemes que van apareixen, sense tenir en compte des de l'inici la perspectiva longitudinal. Implica garantir la continuïtat i coherència de les intervencions dels agents que intervenen al llarg de les transicions educatives i vitals en la trajectòria 0-18.

ÀMBITS DE PROVISIÓ DE LES POLÍTIQUES D'ACOMPANYAMENT A L'ESCOLARITAT

Les polítiques d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar s'organitzen en tres àmbits principals de provisió que adopten de forma transversal les **dimensions de l'acompanyament** ja esmentades: *equitat, capital social i cicle de vida*, alhora que desenvolupen les seves línies d'actuació, sumant les diferents **perspectives de l'èxit escolar**: *millora dels resultats; millora de l'equitat educativa; millora de la trajectòria o el processos de transició educativa; impacte educatiu integral*.

Aquest tres àmbits no son compartiments estancs i agrupen actuacions que es plantegen de forma integrada i vinculant els centres, les famílies i l'entorn.

Àmbits d'actuació:

- Col·laborar amb els centres en l'aplicació del seu projecte educatiu per a evitar la desafecció i l'abandonament escolar, treballant conjuntament amb escoles i instituts, detectant tan aviat com sigui possible les situacions de dificultat personal o familiar i millorant la qualitat i excel·lència educativa.
- Suport a la funció educativa de les famílies, acompanyant-les en el seguiment de l'escolaritat dels seus fills, especialment en aquelles situacions de vulnerabilitat educativa.
- Suport als programes educatius mes enllà de l'escola per promoure l'accés equitatiu i la continuïtat de la intervenció educativa i social en els temps de dins i de fora l'escola de tots els infants i adolescents

1.- Col·laboració amb els centres en l'aplicació del seu projecte educatiu

Les polítiques locals d'acompanyament han d'estar orientades a donar suport al projecte educatiu de centre, ajudant-les en la seva vinculació amb l'entorn i en els aspectes de la seva acció educativa que són claus per afavorir l'equitat i la qualitat i promoure l'èxit escolar.

Línies de treball de coordinació i suport amb els centres educatius:

Projectes de prevenció de l'absentisme i l'abandonament escolar

Creació de projectes de prevenció i lluita contra l'absentisme i l'abandonament escolar en la primària i la secundària que inclouen el disseny de mesures preventives i de detecció de problemàtiques, la creació de circuits de coordinació i actuació entre els professionals i serveis que intervenen, centres educatius, EAP, serveis socials, policia local, etc. així com la creació de les comissions de treball (comissió social, comissió local, etc.) per la pressa d'acords i seguiment de les intervencions.

Projectes de col·laboració amb els centres per la millora de l'èxit escolar

- **Projectes de suport a les transicions educatives:** Projectes per a articular l'acompanyament i el suport a les etapes de transició més crítiques en el desenvolupament escolar i vital dels nens i joves: Educació infantil-primària, primària-secundària, secundària obligatòria – formació postobligatòria, per tal de garantir un procés coherent de continuïtat que permeti construir trajectòries positives i d'èxit
- **Projectes d'acompanyament amb alumnes amb dificultats d'escolarització i/o NEE:** Són projectes compartits entre educació, serveis socials i altres equips especialitzats per l'acompanyament en l'escolaritat d'infants i joves amb especials dificultats.
- **Projectes de diversificació curricular:** Projectes de diversificació curricular de col·laboració entre centre educatiu i administració local, que incorporen activitats regulars fora del centre en recursos formatius municipals o del món productiu i que formen part de l'estratègia d'atenció a la diversitat del projecte educatiu de centre.
- **Projectes d'acollida i convivència:** Projectes per articular l'acollida i l'acompanyament de nouvinguts i promocionar la convivència i els valors en els centres educatius.
- **Projectes de reforç de les competències clau i de vinculació amb l'entorn:** Actuacions per dinamitzar el potencial educatiu i de coneixement de l'entorn que reforcin les competències i els aprenentatges dels nens i joves, obrint el centre a l'intercanvi i la vinculació amb la comunitat i estableixin continuïtats entre els espais educatius formals i no formals.

En l'àmbit del suport al projecte educatiu del centre, els objectius de l'acompanyament a l'escolaritat coincidirien amb el que la LEC recull com a principis rector: **treballar per l'equitat, l'educació inclusiva i de qualitat.**

Aquests principis es desenvolupen i es fan viables a través, entre d'altres, dels criteris organitzatius i pedagògics dels centres, els criteris d'organització de currículum i l'atenció a necessitats educatives especials.

TÍTOL V ORDENACIÓ D'ENSENYAMENTS Art 52.- Currículum (j) organització flexible per fer possible l'educació inclusiva Art 59.- ESO 4) Programes de diversificació curricular: col·laboració si s'escau amb administració local (6) garantir un sistema global d'orientació CAP II Criteris organitzatius i pedagògics de centres Art 77.-(a) aplicació principis d'inclusió (d) pràctiques educatives inclusives; assoliment de l'excel·lència (g) implicació famílies en procés educatiu	Art 79.- Criteris d'organització pedagògica en l'educació bàsica (a) facilitar i fer efectiu compromís de les famílies en el procés educatiu 4. mecanismes per garantir la comunicació amb les famílies 6. potenciar les tutories i orientació acadèmica Art 81 .- Criteris organització de centres atenció a alumnes NEE (1) principi escola inclusiva (3) definició NEE (5) alumne nouvingut Art 84.- Projectes d'innovació pedagògica (1) Objectiu...èxit escolar de tots els alumnes Poden comptar si s'escau amb vinculacions amb la Universitat, sectors econòmics o altre organitzacions, l'administració educativa pot establir línies d'innovació amb institucions educatives, universitats i altres entitats

La LEC preveu la formalització de la col·laboració entre ajuntament i centres educatius a través dels Plans i programes socioeducatius. L'elaboració de plans i programes socioeducatius conjuntament amb els centres podran recollir el disseny de les actuacions de vinculació centre – entorn amb l'objectiu que els recursos de l'entorn sumin en el suport als projecte educatiu del centre. La col·laboració amb el centre es podrà articular mitjançant convenis.

Art 40.- Plans i programes socioeducatius

1.- *Els centres i els ajuntaments, per iniciativa de dos o més centres o per iniciativa de l'ajuntament corresponent, poden acordar d'elaborar conjuntament plans o programes socioeducatius que afavoreixin la major integració possible en l'entorn social dels objectius educatius i socials del centre i una millor coordinació entre els recursos de les diferents administracions i dels centres mateixos. Correspon al Govern d'establir les condicions mínimes per a la formalització dels convenis que concretin aquests plans i programes*

2.- Administració educativa impulsa acord de col·laboració per a potenciar accions educatives d'entorn

Uns dels aspectes innovadors mes important que estableix la LEC es l'autonomia de centres. Aquesta autonomia se li dona amb l'objectiu de millorar els resultats educatius i entre les formes d'exercir-la reconeix la **col·laboració amb la comunitat educativa i de estar vinculats als projectes educatius de territori**. Per altra banda el centre ha de rendir comptes a la comunitat escolar (a través del Consell Escolar de centre) dels resultats i dels acord de coresponsabilitat. Es d'aquesta manera que l'autonomia de centre no queda al marge dels acords de treball conjunt amb l'àmbit local i la resta de la comunitat educativa.

TÍTOL VII AUTONOMIA DELS CENTRES EDUCATIUS

Art 91.- **Projecte educatiu**

(1) contribueix a impulsar col·laboració entre diversos sectors de comunitat educativa i a **relació del centre amb l'entorn social**, i ha de tenir en compte, si n'hi ha els **projectes educatius territorials**

(6) a disposició de la comunitat educativa

Art 92.- (2) Els centres educatius han de rendre comptes a la comunitat escolar i a l'Administració de llur gestió, dels resultats obtinguts i **de l'aplicació dels acords de coresponsabilitat**

2.- Suport a la funció educativa de les famílies

La implicació de les famílies en el seguiment escolar dels fills incideix molt directament en els seus rendiments escolars com alumnes. Aquesta afirmació està avalada per les recents investigacions tant nacionals com internacionals² Aquestes confirmen l'efecte de les relacions entre els pares i mares i els seus fills i filles sobre les resultats educatius i el valor dels efectes dels seguiment familiar en comparació als efectes de millora d'àmbit escolar. El grau d'implicació dels pares i mares en l'educació dels fills i filles i la qualitat del temps compartit, tenen efectes sobre les seves trajectòries i es el que es coneix com a **capital social de les famílies**.

Per altra banda la família com a primer agent de socialització exerceix una influència cabdal en la valoració i l'adhesió dels alumnes a l'escola i alhora l'adhesió escolar es un element de base en l'èxit escolar. La vinculació dels progenitors amb l'escola o l'orientació que mostren envers la cultura escolar solen reproduir-se en els fill. Es important per tant vertebrar relacions positives família – escola i potenciar la participació de les famílies en la comunitat educativa.

L'objectiu de les polítiques d'acompanyament en aquest àmbit es per tant donar suport a la funció educativa de les famílies per reforçar els vincles entre famílies i els processos educatius i d'aprenentatge dels infants i adolescents, així com fomentar la participació i la vinculació família - escola, especialment en aquelles famílies amb major vulnerabilitat.

La finalitat és ajudar a la implementació de projectes locals de dinamització educativa per reforçar el capital social de les famílies, especialment aquells orientats a l'acollida i l'acompanyament de les famílies en moments de dificultat en la trajectòria escolar de l'infant o adolescent, tot potenciant la vinculació família – centre i família – comunitat.

Línies de treball pel suport a la funció educativa de les famílies:

- ◇ **Sensibilització i promoció social de la funció educativa de les famílies:** Accions per sensibilitzar sobre la importància de l'educació i fomentar i acompanyar en la implicació i responsabilització de les famílies en la seva acció educativa.
 - **Informació, formació i orientació adreçada a les famílies per millorar la seva funció educativa:** Projectes d'acompanyament, formació i/o assessorament a les famílies per promoure el seu empoderament en la seva funció parental, especialment quan al suport a la trajectòria escolar dels fills.
 - Acompanyament a famílies en situació de vulnerabilitat o en situacions de transició
 - Suport a les famílies en la seva funció d'acompanyament escolar als fills
 - Promoció del capital social de les famílies
- ◇ **Impuls a la participació de la família en la comunitat educativa:** Accions per reforçar els vincles família- escola i família – comunitat, així com el suport a la millora de la seva participació a través de les organitzacions que els representen, AMPA, i els òrgans institucionals, Consell escolar de Centre.
 - Projectes de reforç dels vincles entre la família, l'escola i la comunitat
 - Suport a la dinamització i gestió de les organitzacions de pares i mares (AMPA) i de la participació en el CEM

La LEC recull la necessitat de reforçar els vincles escola - família i dona una eina molt important la Carta de Compromís educatiu per garantir la participació de la comunitat escolar en el centres.

La Carta de compromís educatiu es l'instrument del qual es dota la llei per garantir la participació de la comunitat escolar en el centres.

CARTA DE COMPROMÍS EDUCATIU

Art.- 20 Carta de compromís educatiu: participació de la comunitat escolar, particularment les famílies

PARTICIPACIÓ I FORMACIÓ

CAP III Famílies

Art.- 25 Participació famílies en procés educatiu

(d) carta de compromís educatiu, coresponsabilitat

(f) Act. Complementaries

Art.- 26 Associacions mares i pares

Art.- 27 Suport formatiu a famílies

(2) promoció programa intercanvi experiències des de àmbits dels **ens locals**

3.- Accions educatives més enllà de l'horari escolar

L'entorn esdevé una font d'oportunitats educatives que necessiten ser potenciades i articulades tant per reforçar, donar sentit als aprenentatges i vincular l'escola al municipi, com per oferir espais de coneixement i de relació que connectin als infants i joves a la seva realitat propera i alhora, els faci sentir que formen part de la comunitat

Els espais educatius fora escola o no formals son rellevats en l'educació dels infants i joves, especialment en els casos de major vulnerabilitat educativa on hi han mancances de recursos educatius a la llar. L'educació no formal contenen oportunitats educatives que poden tenir una influència important en la millora de l'èxit escolar. La dimensió d'equitat pren força en aquest àmbit i és important reforçar l'accés i la participació equitativa dels infants i joves en les activitats educatives fora de l'horari lectiu.

L'objectiu en aquest àmbit es donar suport a l'elaboració i el desenvolupament de projectes i activitats que organitzin i estructurin espais educatius més enllà de l'horari escolar, especialment potenciant l'atenció i participació dels infants i adolescents en situació de vulnerabilitat.

- **Suport als aprenentatges:** són projectes que vinculen els agents socials i econòmics dels territoris a la millora de l'orientació i els processos d'aprenentatge dels alumnes de primària i secundària per treballar per a la millora de l'èxit escolar: activitats de reforç escolar, d'adquisició d'habilitats i eines per a millorar l'èxit com gestió del temps, hàbits d'estudi, aprenentatge servei, etc.
- **Activitats educatives mes enllà de l'horari lectiu i ús social de centres:** suport a la gestió d'activitats extraescolar, dinamització de l'oferta d'activitats extraescolars del municipi: (accés equitatiu, equilibri i qualitat en l'oferta) així com de l'ús social dels centres educatius (obertura de patis, etc.)
- **Activitats lúdiques, culturals, artístiques o esportives:** organització d'activitats en el temps educatiu no formal per a la socialització a través de la pràctica de valors cívics, de disciplina en el treball, de desenvolupament de capacitats comunicatives, etc. Dinamització de programes de promoció del teixit associatiu i la participació dels infants i joves
- **Dinamització de recursos educatius de l'entorn:** Creació d'una oferta d'activitats educatives que programen activitats realitzades per recursos educatius de l'entorn que connectin i reforcin els aprenentatges de l'aula i què ajuden a vincular l'escola al seu territori.

² A partir de les dades del Panel de Famílies i Infància del CIIMU.

La LEC proporciona referents que poden emmarcar el desenvolupament d'aquest àmbit de provisió i les fórmules de col·laboració entre els agents educatius: centres, famílies, entorn. La llei reconeix els espais de participació dels ens locals en aquest àmbit, si bé no de forma sistematitzada, van apareixer al llarg dels diferents capítols de la llei.

DINAMITZACIÓ D'ACTIVITATS FORA ESCOLA

CAP VI Educació en el lleure

- (1) caràcter educatiu de educ. Lleure i participació en la seva articulació dels ens locals
- (2) regulació criteris de qualitat consultant governs locals **d'acord amb ens locals** podran establir acords amb associacions sense ànim de lucre per l'ús de centres

Art 41.- Foment de l'equitat en l'educació del lleure

Les administracions públiques han d'establir mesures de foment per a garantir que tots els alumnes puguin participar en els plans i programes socioeducatius i en les activitats d'educació en el lleure en condicions d'equitat, sense discriminació per raons econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat.

US DE CENTRES

Art 165.- Us social de centre públics

Art 169.- Voluntariat

1. Les entitats de voluntariat en l'àmbit de l'educació col·laboren amb l'Administració educativa en la integració social de les persones amb discapacitats o amb risc d'exclusió social i en la realització d'activitats complementàries i extraescolars i d'educació en el lleure.

En relació a l'accessibilitat a l'educació estableix:

CAP II Escolarització i garantia de gratuïtat

Art.- 202 El Departament ha d'establir ajuts i atorgar beques per activitats complementàries i extraescolars

PLANS LOCALS I INTERMUNICIPALS D'ACOMPANYAMENT A L'ESCOLARITAT I MILLORA DE L'ÈXIT ESCOLAR

Els Plans d'acompanyament i millora de l'èxit escolar articulen i concreten les polítiques locals d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar en l'àmbit municipal i intermunicipal.

Es fonamenten en el principi de coresponsabilitat entre l'administració educativa i l'administració local i han d'implicar als agents socioeducatius compromesos en la millora educativa del territori entorn a objectius comuns i consensuats; articular i coordinar un treball integrat i en xarxa des d'una dimensió de cicle de vida 0-18; detectar necessitats i establir objectius estratègics i operatius per donar-les resposta; planificar l'actuació dels serveis i recursos entorn als objectius compartits i avaluar la consecució dels objectius, per a la millora i l'actualització del Pla.

Els Plans representen l'estratègia territorial que els ens locals poden desenvolupar per afrontar la complexitat de la realitat social i els nous reptes educatius, de forma col·lectiva i amb la responsabilitat compartida des de l'administració educativa fins a tots els agents socioeducatius implicats en la millora de l'èxit escolar. Incorporen una perspectiva longitudinal i de procés, que permet i afavoreix una visió i intervenció integral i integrada. Des d'aquesta visió, garantir la continuïtat de les trajectòries educatives es converteixen en un dels eixos vertebradors de les intervencions de l'acompanyament a l'escolaritat.

Un dels objectius es detectar, prevenir i acompanyar les situacions de major vulnerabilitat, així com articular les intervencions que donin resposta a les necessitats específiques de cada etapa educativa que coincideixen amb les diferents trams evolutius.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ TERRITORIAL

Els plans d'acompanyament poden abastar diferents àmbits territorials. Aquests nivells es fixen a voluntat dels ens locals i corresponen a estratègies diferents dels territoris per promoure polítiques d'acompanyament que minimitzin els desequilibris territorials i garanteixin entre d'altres la continuïtat entre etapes educatives i la creació de serveis d'acompanyament sostenibles i de proximitat a través de projectes compartits de zona que promogui la millora educativa.

1.- Municipal

L'àmbit d'actuació del pla es circumscriu a un municipi. En aquest nivell podem diferenciar l'especificitat dels municipis petits de menys de 5.000 h, així com dels grans de +50.000 h, en ambdós casos impliquen fórmules organitzatives més diferenciades.

Els petits municipis de menys de 5.000h, que per tant només compten amb oferta de primària i pertanyen a l'àrea d'influència d'un IES, per voluntat política poden organitzar un projecte municipal d'acompanyament i millora de l'èxit escolar que haurà d'incloure la coordinació amb els centres educatius de secundària d'adscripció de les escoles de primària situats en d'altre municipi.

En el cas de municipis grans (+ 50.000h) habitualment es fa necessari fer una organització territorial dintre del municipi que delimiti zones més abastables (per barris, districtes, zones educatives, etc. que permeti una planificació, implementació i seguiment d'actuacions de forma més propera.

2.- Intermunicipal

Els plans intermunicipals articulen la voluntat de treball conjunt dels municipis que pertanyen a la zona d'influència d'un o varis IES. Son municipis petits, que treballaran en xarxa per impulsar un Pla d'acompanyament i millora de l'èxit escolar compartit, que afavoreixi l'articulació de mecanismes territorials de coordinació entre els diferents municipis.

En la delimitació de l'organització d'una xarxa intermunicipal, poden influir altres variables, a banda de la zona d'influència de l'IES, com serien l'organització de les ZER, o bé la delimitació de les àrees educatives territorials de l'Administració educativa.

Es important per l'organització de xarxes intermunicipals identificar l'existència d'ens locals (consorci, mancomunitats..) presents en el territori, que poden facilitar i simplificar la gestió de les xarxes de petits municipis i els seus projectes, donat que garanteixen una mínima estructura logística i tècnica.

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

Els Plans d'acompanyament i millora de l'èxit escolar s'impulsen des del treball coresponsable entre administració educativa i administració local, els centres educatius, serveis educatius i la resta d'agents de la comunitat educativa, que configuren una Xarxa Socioeducativa.

Una de les estratègies de concreció de l'espai de coresponsabilitat i del treball en xarxa, es la creació de la **Taula Educativa per l'acompanyament i la millora de l'èxit escolar**. Aquesta taula funciona com a òrgan encarregat de promoure i articular el treball en xarxa i desenvolupar els Plans d'acompanyament a l'escolaritat i de millora de l'èxit escolar. En funció dels àmbits territorials, que es defineixen en l'apartat anterior, les taules poden ser **Taules Educatives locals o Taules educatives Intermunicipals**

Taula Educativa Local

Impulsa el Pla d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar d'un municipi i dinamitza el treball en xarxa dels agents socioeducatius que intervenen.

En municipis molts grans l'organització es mes complexa, les taules es poden sectorialitzar (districtes, barris, zones prioritzades, etc) atenent a criteris de major operativitat i eficàcia.

Taula Educativa Intermunicipal

La **Taula Educativa Intermunicipal o Xarxes intermunicipal** impulsa el treball en xarxa entre diferents municipis de l'àmbit territorial delimitat, amb els centres i els serveis educatius que en formen part del territori. La Taula Intermunicipal consensua i desenvolupa el Pla d'acompanyament i millora de l'èxit escolar compartit a nivell de territori.

En els municipis petits, que només compten amb oferta de l'etapa de primària, la Taula ha d'incorporar els centres de secundària d'adscripció dels centres de primària, així com als professionals dels serveis socioeducatiu que actuen a nivell de territori (Serveis Socials, Serveis Educatius, etc.)

Composició:

Les Taules Educatives estan formades pels següents membres:

- Administració educativa:

- Inspecció Educativa
- Centres educatius de primària i secundària
- Serveis Educatius Territorials (EAP, LIC, etc.)

- Administració Local:

- Regidors d'Educació, S.Socials, Joventut, Promoció Econòmica de l'Ajuntament i en el cas de les xarxes intermunicipals per regidors representants dels Ajuntaments dels municipis implicats.
- Tècnics/ques dels serveis implicats a nivell municipal o de territori: Tècnics/ques d'Educació, Educadors/res Socials, Insertors/es laborals, Dinamitzadors/es Juvenils, etc..

- AMPA

- Entitats socioeducatives i/o representants del món productiu

Dinamització i gestió de la Taula

La Taula Educativa, tant local com intermunicipal, s'ha de dotar per al seu funcionament d'una figura tècnica de coordinador i dinamitzador de taula, aquest es un element clau per fer funcionar una mínima estructura i d'estabilitat a aquests espais i al treball en xarxa que impulsen. Aquest es un agent de connectivitat que cal garantir per promoure les relacions entre els agents socioeducatius implicats, donarà suport a les activitats de la taula i dinamitzarà el seu funcionament. La taula es pot organitzar en **comissions de treball** per impulsar operativament les actuacions dissenyades.

En el cas dels municipis petits s'ha de identificar les estructures institucionals (Mancomunitats, Consorcis, etc.) en que poden estar agrupats, ja que la implicació d'aquestes institucions poden garantir una mínima estructura logística i tècnica per la dinamització i gestió de la xarxa intermunicipal

Més enllà dels aspectes formals, les taules han de sustentat-se en uns principis compartits de funcionament que generin sinèrgies, sumen esforços i multipliquin resultats, com son: **compromís mutu, participació, integralitat en l'enfocament d'actuació, cooperació i interdependència, proactivitat, proximitat i racionalitat.**

FASES DE DESENVOLUPAMENT DEL PLA

L'elaboració del Pla local o intermunicipal d'acompanyament a l'escolaritat passa per diferents fases:

Fase 0.- Lideratge i implicació política

Un lideratge i una implicació política clara i forta es clau per proporcionar la cobertura i legitimitat institucional al Pla d'acompanyament a l'escolaritat i millora de l'èxit escolar. Es fonamental per:

- Establir acords amb l'administració educativa i altres administracions i entitats del territori (salut, associacions, entorn productiu, etc.)
- Vetllar per la transversalitat interdepartamental i la integració de les actuacions
- Prendre decisions entorn a prioritats, recursos i actuacions
- Validar i donar impuls a les actuacions del Pla

FASE 1.- Formulació i planificació

1.a.- Diagnòstic

La formulació i planificació dels projectes han de basar-se en un diagnòstic de territori com a instrument que permet conèixer la realitat aportant coneixement objectiu, detectant necessitats i establint les prioritats a abordar.

El diagnòstic a d'aportat dades quantitatives i qualitatives i ha de ser participat i validat pels agents implicats als projectes.

L'esquema bàsic del diagnòstic

1.- Mapa de situació:

- Mapa sociodemogràfic
- Mapa socioeconòmic
- Mapa educatiu
- Mapa de servei i programes

2.- indicadors de vulnerabilitat educativa

- Indicadors capital social
- Indicadors de vulnerabilitat social
- Indicadors de cicle de vida

3.- Detecció necessitats (DAFO)

4.- Proposta i priorització de línies estratègiques

1.b.- Constitució de la Taula Educativa Local o Intermunicipal

La Taula Educativa municipal o intermunicipal haurà de validar la diagnosi i acordar les línies estratègiques, així com impulsar el desenvolupament de les següents fases.

1.c.- Planificació i disseny

El Pla s'ha de dissenyar a partir de les necessitats detectades en la diagnosi i de les línies estratègiques que es marquin. El Pla ha de definir els eixos d'actuació i els objectius generals en relació a cadascú dels àmbits de l'acompanyament a l'escolaritat i la millora de l'èxit escolar: suport als centres educatius; famílies i mes enllà de l'horari escolar.

En un segon nivell d'operativització ha de definir els objectius específics i les actuacions per la seva consecució, establint els programes i serveis implicats.

La planificació s'ha de desenvolupar en base al següent procés:

- transformar els objectius generals i les prioritats definides al diagnòstic en objectius específics
- definir programes, serveis i actuacions necessàries per la consecució dels objectius específics
- definir mecanismes de treball integrat en base als principis, dimensions i àmbits d'actuació descrits a l'inici d'aquest document
- fixar calendari per compliment dels objectius
- fixar fases de desenvolupament
- definir mecanismes de seguiment i avaluació
- preveure els recursos materials, econòmics i humans

FASE 2.- Implementació

2.a.- Organització i funcionament

- Definició de protocols d'actuació per al treball coordinat dels diferents agents implicats
- Definir responsabilitats dels agents de la xarxa socio-educativa d'acompanyament a l'escolaritat i delimitar les tasques dels professionals o serveis
- Definir mètodes i espais de coordinació: reunions, traspàs informació, documentació, eines de comunicació, etc
- Fixar calendari de desenvolupament de les actuacions o programes: fases d'implementació, objectius, temporalització, recursos, mecanismes de seguiment i avaluació
- Previsió i assignació de recursos econòmics, materials i humans en relació a les accions previstes i la planificació temporal

FASE 3.- Avaluació

L'objectiu primordial de l'avaluació ha de ser la millora de les actuacions i confrontar si s'està aconseguint els objectius previstos.

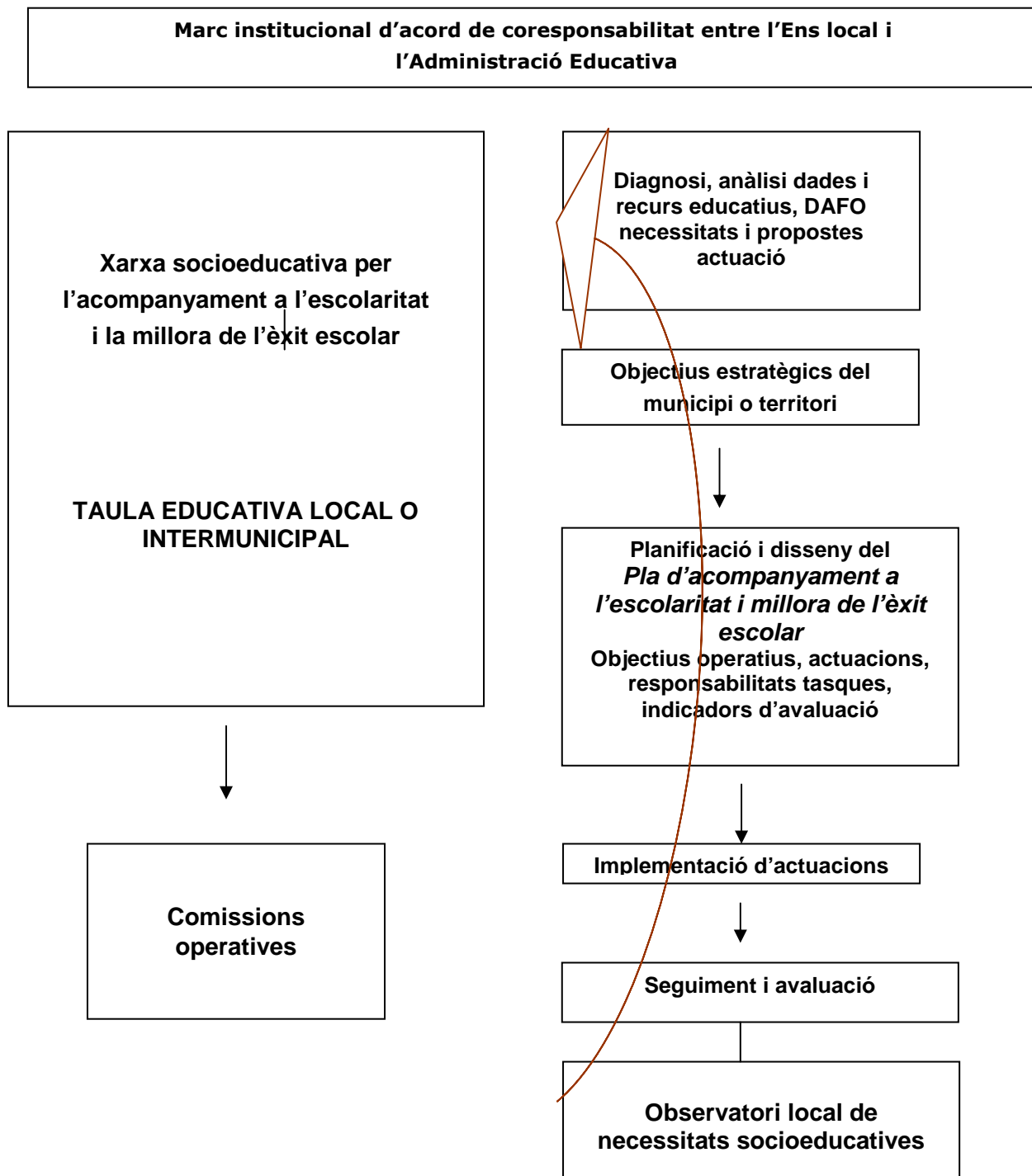
Avaluació de procés: Funcionament i gestió del Pla quant a:

- Execució: com es desenvolupa el programa al disseny inicial, quant a nivell d'instruments de coordinació i de si els programes fan el que estava previst

- Seguiment d'usuaris: Satisfacció, participació, trajectòries, etc.
- Elements d'èxit o fracàs: Identificar factors determinants de l'èxit o de les dificultats en el procés de desenvolupament dels projectes

Avaluació de l'impacte: Incidència i resultats a curt i a llarg termini.

Esquema de desenvolupament del Pla

DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

- Marí-Klose, M. [coo.], Gómez-Granell, C. [coo.], Claveria, S. [col.], Muñoz, A. [col.], Sánchez, L. [col.], Bosch, C. [ep.] (2010) **Acompanyament a l'escolaritat: Pautes per a un model local de referència.** Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona www.diba.es/educacio
- *Bernat Albaigés (2008) “Cap a la promoció de polítiques integrades de millora de l'èxit escolar”* Àrea d'Educació de Diputació de Barcelona www.diba.es/educacio
- Maribel Garcia Gràcia (2010) **Marc conceptual i metodològic pel desenvolupament de plans d'absentisme i acompanyament a l'escolarització-** Maribel Garcia” Àrea d'Educació de Diputació de Barcelona. www.diba.es/educacio
- Cristina Boada (coo.) (2011) **Informe sobre el risc de fracàs a Catalunya** Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya. Col.lecció: Col.lecció estudis i Informes;26
- Àrea d'Educació (2009) **Acompanyament municipal a les famílies. Consensuar propostes, compartir projectes.** Servei de suport municipal de la Gerència de l'Àrea d'Educació.